

Article No. 267

DOI: <https://doi.org/10.26881/srg.2021.8.22>

Wspomnienie i leksykografia / Memorial and lexicography

Copyright © 2021 SRG and K. Wojan¹

Citation:

Wojan, K. (2021). Odszedł Profesor Jan Wawrzyńczyk – koryfeusz i „reformator” polskiego słownictwa.

Studia Rossica Gedanensia, 8: 359–381. DOI: <https://doi.org/10.26881/srg.2021.8.22>.

ODSZEDŁ PROFESOR JAN WAWRZYŃCZYK – KORYFEUSZ I REFORMATOR POLSKIEGO SŁOWNIKARSTWA

AUTOEPITAFIUM

...życie **nie jest naszą własnością**.

Jan Wawrzyńczyk

(z korespondencji prywatnej, Nie, 28 sierpnia 2021)

Nekrolog

7 listopada odszedł Profesor Jan Wawrzyńczyk. Odszedł niespodziewanie. 7 grudnia ukończyłby 77 lat.

W chronografii Profesora uderza biblijna „siódemka” – symbol *chronotopu* (jeśli posłużymy się Bachtinowskim pojęciem), a przede wszystkim – *pełni*. Siódemka bowiem w rozlicznych mitografiach i religiach świata sygnuje *pełnię*, ergo: *doskonałość*. Zaś liczba 77 to ewangeliczna *nieograniczoność*, *nieskończoność*.

Profesor spoczął w grobie rodzinnym w Aleksandrowie Łódzkim 26 listopada 2021 r.

Jan Wawrzyńczyk był patriotą. Wyznawał triadę wartości najwyższych: ojczyzna – rodzina – wiara [ułożyłam alfabetycznie]. Regularnie posyłał śmiało teksty na łamy „Gazety Warszawskiej” oraz „Gazety Obywatelskiej”. Redakcja „Gazety Warszawskiej” w wydaniu z dnia 19–25 listopada zamieściła *Ostatnie pożegnanie Jana Wawrzyńczyka* (s. 28). Komemorację kończą słowa: „Dziękujemy za wszystko, Panie Profesorze!”

¹ This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0 <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>) which permits use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the article is properly cited, the use is non-commercial, and no modifications or adaptations are made. Publisher: University of Gdańsk. Faculty of Language [Wydawca: Uniwersytet Gdański. Wydział Filologiczny]

Księga pamiątkowa

W ubiegłym roku ukazał się – pod moją redakcją naukową – tom *Wokół pewnego cytatu* (Warszawa: Bel Studio, 2020, 530 s.). Jest to księga pamiątkowa z pomysłu profesor Walentyny Kulpiny, wybitnej polonistki z Uniwersytetu Moskiewskiego, zawierająca zbiór artykułów dedykowanych Profesorowi Janowi Wawrzyńczykowi z okazji jubileuszu 75. urodzin. Zaproszenie do publikacji przyjęło 44 autorów (tj. Władimir Ałpatow, Jerzy Bańczerowski, Halina Bartwicka, Andrzej Bogusławski, Karol Czejarek, Zbigniew Danek, Magdalena Danielewiczowa, Władimir Dubiczyński, Andrzej S. Dy-szak, Daniel Dzienisiewicz, Olga Frołowa, Michał Głuszkowski, Justyna Gorzkowicz, Wojciech Jasiakiewicz, Wojciech Kajtoch, Aleksander Kiklewicz, Krystyna Kleszczo-wa, Anna Kozłowska, Barbara Krucka, Walentina Kulpina, Barbara Lankamer, Elżbie-ta Laskowska, Ryszard Lipczuk, Liza Majkina, Jolanta Mędelska, Piotr Müldner-Niec-kowski, Wojciech Namysł, Grzegorz Ojcewicz, Grażyna Olszaniec, Witold Sadziński, ks. Karol Słowak, Jan Sosnowski, Tatiana Szkapienko, Wiktor Tatarinow, Natalia Tu-pikowa, Anna Tyrpa, Przemysław Waingertner, Krystyna Waszakowa, Piotr P. Witas, Krzysztof T. Witzak, Marian Wójtowicz, Bogusław Żyłko). Ich dedykacje są wyrazem szerokich kontaktów zawodowych i osobistych Profesora Jana Wawrzyńczyka w świe-cie humanistyki i kultury. Profesor przyjaciół ma więcej, jednak z różnych powodów tekstów nadesłać nie mogli. Do druku książkę zaopiniowali: Jelena W. Jerofiejewa, Iri-na M. Koboziowa, Jan Miodek, Żanna Śładkiewicz.

Kilka słów na temat idei tytułu rzeczonyj książki. Za „cytat nad cytatami” Jubilat traktował poniższą wypowiedź z 1936 roku znanego filozofa i psychologa Władysława Witwickiego (1878–1948):

(...) człowiek, który kocha prawdę, a nienawidzi błędu, nigdy sobie uszu nie zatyka i nie zaperza się, gdy jego oponent uzasadnia zdanie sprzeczne z jego dotychczasowym poglądem. Przeciwnie. Słucha ciekawie i cieszy się, jeżeli swego oponenta zwalczyć nie potrafi. Cieszy się, bo oto się pewnego błędu pozbywa (...). (...) na tym zależy mu najwięcej.

W przedmowie zamieściłam następującą zapowiedź: „Do tych to słów – które za ich Autorem warto dedykować i przypominać każdemu badaczowi, czy to filozofowi, czy to psychologowi, czy to lingwiście, czy to nielingwiście – odsyła tytuł niniejszego zbioru” (z *Przedmowy* – Wojan 2020d: 6).

W korespondencji prywatnej tę pamiątkową publikację Profesor Jan Wawrzyńczyk określił jako: „mój pamiętnik akademicki”, „nie klasyczny festschrift; takie osobiste wpisy, oczywiście nie każdemu czytelnikowi muszą się podobać.”

W leksykograficznej nieskończoności

Profesorowi zadedykowałam artykuł *Bibliografie słowników przekładowych jako narzędzie rekonstrukcji dziejów oraz oceny stanu i dorobku słownictwa narodowego (w świetle nowych danych)* (Wojan 2020b). W *Post scriptum*, zatytułowanym *Od entelechii do słownikowej duszy*, pozwoliłam sobie na słowo osobiste (Wojan 2020c: 495):

OD ENTELECHII DO SŁOWNIKOWEJ DUSZY

W zaprezentowanej tu części rezultatów mojej pracy badawczej z zakresu polskiej bibliografistyki i leksykografii łatwo odnaleźć punkty styczne z tymi, które są rozsiane po – jakże – szerokim i urodzajnym polu zainteresowań naukowych i obfitującej w dzieła i dziełka niezwyklej działalności Jubilata. Co ważne, Profesor Jan Wawrzyńczyk nie tylko inspiruje, ale i wspiera. Wspiera dyskretnie, doceniając trud i upatrując pożytek płynący z mozołu działań naukowych – a płynący nieraz ledwie małą strużką (która z biegiem zmieni się w potężny nurt). Rozumie i popiera naukoznawcze pasje.

Profesor Jan Wawrzyńczyk jest koryfeuszem polskiego słownikarstwa. Jako teoretyk, praktyk i krytyk leksykografii, leksykolog, bibliograf i bibliometra, korpusolog, dokumentalista słów, fotocytograf, twórca nowych nurtów i gatunków słownikarskich... (lista ról jest długa). Jest zbieraczem słów DOSKONAŁYM, ich znakomitym FOTOGRAFEM, ekscerptorem TYTANEM. Doroszewskiego wyprzedził już dawno, ujawniając idące w miliony słowa i znaczenia niezarejestrowane w dotychczasowych (monumentalnych) słownikach narodowych. Kocha szczegóły. Prawdy dociekać lubi, czego dobrą ilustracją są Jego redatacje leksyki, fotocytaty, addenda, suplementy, erraty, glosy, teksty z gatunku „leksykograficznych drobiazgów”, polemiczne głosy i inne. Wielki szacunek wzbudza Profesora filologiczny rozmach, misterność i wewnętrzna siła jako zasada.

Profesor Jan Wawrzyńczyk dostrzega w słowie PIĘKNO, a piękno jest formą istnienia bytu. Istnienie bytu zaś jest SYNTEZĄ PRAWDY.

Wydaje się, że Jubilata przyjaźń z leksykografią dobrze oddadzą słowa św. Tomasza z Akwinu – „Pulchra sunt quae visa placent” (Piękne jest to, co ujrzone wzbudza upodobanie).

W wersji pierwotnej mej prywatnej wypowiedzi nazwałam Jana Wawrzyńczyka „słownikarzem drugim po Samuelu Bogumile Lindem”. Niestety, skromność Profesora nie pozwoliła na publikację mego sądu – sądu młodszego wprawdzie leksykografa, ale już doświadczonej młodszej koleżanki „po fachu” (w naszej e-korespondencji lubiłam, gdy Profesor nazywał mnie „Drogą Koleżanką”). Głosiłam jednak niezmiennie swoje zdanie podczas rozmaitych naukowych spotkań, sympozjów, konferencji, wyrażając szczerzy podziw oraz szacunek dla tytanicznej i wybitnej twórczości naukowej Profesora.

Do Jego niezwyklego, unikatowego w skali (co najmniej) kraju, dzieła – *Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego* – nawiązałam w Gorzowie Wielkopolskim podczas LXXVII Zjazdu Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, przewodnicząc obradom plenarnym w dniu 15 września 2021. Uderzyło mnie wówczas w jednym z wystąpień (nt. *Leksykograf jako „językoznawca otwarty”. Jeszcze o statusie leksykografii (z doświadczeń redaktora «Wielkiego słownika języka polskiego» PAN)* pominięcie ważnego faktu, jakim jest monumentalny *Narodowy Fotokorpus* – notabene doskonale znany zagranicznym środowiskom akademickim, a w szczególności polonistycznym).

Miałam zaszczyt kilkakrotnie opiniować wydawniczo leksykograficzne prace Profesora; ostatnio była to monografia *Sześćdziesiąt lat „Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego”*, przygotowana we współautorstwie z Piotrem Wierzchoń i Łukaszem Borchmannem (Wawrzyńczyk, Wierzchoń, Borchmann 2021). W roli drugiego recenzenta wystąpiła prof. Jolanta Mędeńska-Guz, która wyraziła wielkie uznanie dla trudu:

Monografia (...) dokumentuje przebieg prac nad przedsięwzięciem unikatowym nie tylko w skali kraju, a mianowicie nad Narodowym Fotokorpusem Języka Polskiego. Korpus ten gromadzi poświadczenia cytatowe dla 250 tys. haseł słownikowych obejmujących stulecie 1901–2000. Jan

Wawrzyńczyk i Piotr Wierchoń omówili stopień zaawansowania prac po upływie sześciu lat od ich podjęcia, klarownie przedstawiając cele swojej inicjatywy i metodologiczne podstawy projektu oraz dokonując wyczerpującego przeglądu dorobku ekscerpcyjnego dla polszczyzny XX wieku (w postaci kompletnego spisu bibliograficznego) ze wskazaniem na znaczenie nowych prac leksykograficznych dla dogłębnego poznawania polszczyzny. Autorzy przedstawili też strukturę tworzonego NFJB, poruszyli problem słownictwa obecnego w fotodokumentach, ale w hasłowniku Korpusu niewidocznego, (...) zaprezentowali część owej leksyki nazwanej latentną. Trzon recenzowanej książki stanowi wybór fotomateriałów z jednego tylko 1898 roku. (...) Monografia została napisana wzorcową polszczyzną, piękną, przebogatą, świeżą (Mędelska-Guz 2021).

Z naukowego idiolektu Profesora Jana Wawrzyńczyka

Profesor posiadał wyjątkową osobowość naukową. Miał wielki talent formułotwórczy i terminotwórczy. Był to talent tropicielski, żywiłowy. Profesor powołał do życia masę nowych elementów języka – terminów, słów-kluczy, pojęć, tworząc oryginalną siatkę metaterminograficzną (por. Iwanowski 2014: 5). Są one celne, eksplicytne, nie-rzadko ekspresyjne, a przede wszystkim atrakcyjne. Służą opisaniu rzeczy leksykograficznej.

Poniżej prezentuję manipuł (dwie centurie) słów i wyrażeń obecnych w leksykonie i dyskursie naukowym Jana Wawrzyńczyka. Część zasobu wymienionych terminów stanowią nazwy nowych gatunków tekstów leksykograficznych, jednostek metaleksykograficznych i metod badawczych. Wybór jednostek do tego hasłownika był rozmyślny.

1. atergolog
2. atergologia
3. atergologiczny
4. atergoteknika
5. atergotekniczny
6. atergownik
7. atergownik bilingwalny
8. atergownik monolingwalny
9. atergozbiór
10. autokomentarze
11. autosuplement do Słownika warszawskiego
12. badania chronologizacyjne
13. bezcytatowe pozycje
14. bibliograficzny słownik języka polskiego / angielskiego / rosyjskiego
15. bibliograficzny słownik językoznawstwa ogólnego i polonistycznego
16. „bigdatowa” orientacja kwerend tekstowych
17. „Bogusławskie” ujęcie
18. Centrum Studiów Fotoleksykograficznych w Warszawie
19. centuria pierwsza
20. centuria nowa redacyjna
21. centuria „pękata”
22. centuria toruńska
23. centuria warszawska

24. „challenge” w humanistyce
25. chronologizator słownictwa
26. ciekawostki leksykalne
27. chronologia leksykalna
28. chronologizacja słownictwa
29. cytografia słownikowa
30. cytaty-wypiski
31. cytaty zdaniowe
32. czasownikowość polszczyzny
33. dane metainformacyjne
34. datacja
35. datacja tekstowa
36. datacja prasowa
37. datacyjny
38. deontologicznej „zasady Żeromskiego”
39. depozytorium leksykalne
40. dokumentacja totalna
41. dokumentacyjnolingwistyczny
42. dorobek fotoleksykograficzny
43. drobne kompensacje leksykograficzne
44. dubia datacyjne
45. dyskurs lingwochronologizacyjny
46. e-brudnopis
47. e-cytat
48. e-drukowana literatura
49. e-dzieło
50. e-dzieło zbiorowe
51. e-fotokopia tekstu oryginału
52. e-program
53. ekscerpcja totalna
54. ekscerpt
55. ekscerptologia
56. ekscerptologia polonistyczno-językoznawcza
57. ekscerptor
58. ekscerptorka
59. entia lexicographica polono-russica abscondita
60. epoka przedfotocytatograficzna
61. erratologiczny
62. eurofikacja słownictwa
63. emendacja
64. etap „przedaterygowy”
65. ewolucja ilościowa i jakościowa tekstu słownika
66. fotoaddenda
67. fotocytat
68. fotocytatografia
69. fotocytatografia polska
70. fotocytatolowy
71. fotocytaty dokumentacyjne

72. fotocyfry-dokumenty
73. fotodane
74. fotodokumentacja
75. fotodokumentacyjna postać
76. fotodowody tekstowe
77. fotoekscerpcja
78. fotogłosa
79. fotokopia tekstu oryginału
80. fotokorpus języka
81. fotoleksykografia (ciekawa i użyteczna)
82. fotoleksykograficzna perspektywa
83. fotomateriały
84. fotoniezbędnik
85. fotonotatki leksykograficzne
86. fotopamflet źródłoznawczy
87. fotoprzegląd frazemacyjny
88. fotosuplement
89. fotosuplement do Słownika warszawskiego
90. frazeologizmy tożsame
91. grafobyty
92. grafoidiomatykon
93. grafojednostka
94. grafojednostki ze spacją wewnętrzną
95. grafowyrzy (byty bez spacji wewnętrznych)
96. grafoznaki
97. hapaks
98. hasła „gorszego sortu”
99. hasło jednosegmentowe
100. hasło nieobecne
101. hasło potencjalne
102. hasło redatowane
103. hasło wielosegmentowe
104. hasłoencyklopedia
105. hasłownik
106. hasłownik Lindego
107. hasłownikografia
108. hasłownikograficzny poziom
109. hasłownikolog
110. hasłownikolog Linde
111. hasłownikologia (minidyscyplina leksykograficzna)
112. hipersłownik (Hyperwörterbuch, Hyperdictionary, гиперсловарь)
113. hipertekstowe narzędzie
114. idiosłownik
115. indeks zbiorczy haseł
116. inny „Doroszewski”
117. jaskółki przejawów internacjonalizacji w słowotwórstwie
118. komentarze datacyjne
119. kompetencje źródłoznawcze

120. konieczność „deprecjacji” słowników ogólnych polszczyzny
121. kontrola paradygmatyczna
122. kontrola syntagmatyczna
123. krytycznodatacyjny przegląd dokumentacji
124. ku półmilionowemu szybkiemu rejestrowi haseł
125. ku rzetelnej leksykografii
126. latentna informacja leksykograficzna
127. leksykalny układ zamknięty
128. leksykografia chronologizacyjna
129. leksykografia par przekładowych
130. leksykografia „wielkoskalowa”
131. leksykon przypomnień
132. lingwochronologizacja
133. lingwochronologizacyjny
134. lista suplementowa
135. metainformacyjne dane
136. mikrohasłownik
137. minihásłownik krańcowo minimalny
138. minihásłownik zamknięty
139. minucje leksykograficzne
140. minucje słownikowe
141. miriady polskich słów
142. moje delectabilia fotoleksykograficzne
143. moje niepolityczne ogłoszenia drobne
144. moje odkrycia leksykalne upalnym latem roku 2018
145. Narodowy Fotokorpus Języka Polskiego
146. neologizmy powojenne
147. nieekscerpowany obiektocentrycznie
148. nieekscerpowany frazeocentrycznie
149. niekompetencja komentatora
150. notatka fotoleksykograficzna
151. notatka recenzyjna
152. notatka techniczno-leksykograficzna
153. notatki „napisoznawcze”
154. odczyt 1. z datowaniem późniejszym
155. odsyłacze bibliograficzne przyhasłowe
156. opowiadki o „Słowniku Doroszewskiego”
157. pedagogika wstydu
158. plan eurofikacji słownictwa polskiego
159. podhasłownik
160. politgramota ode mnie
161. polskie informatorium wyrazowe
162. polskolondyńskie druki ulotne i okolicznościowe
163. porządek translandowy
164. porządek translatowy
165. postpaktyka
166. poświadczenia tekstowe niesłownikowe
167. potwierdzenie cytatowe

168. pozycje „gołe” (bezcytatowe)
169. profil chronologizacyjny rzeczownika zapożyczonego
170. program ekscerpcyjno-lingwochronologizacyjny
171. prywatne obserwatorium językowe
172. przedelektroniczna wersja (słownika)
173. przewodnik bibliograficzno-leksykalny (leksykalno-bibliograficzny)
174. przypisek do strony www.nfjp.pl
175. rechronologizacja danych
176. (re)chronologizacyjne prace
177. rechronologizator
178. redatacje ostateczne
179. redatacje tymczasowe
180. redatacyjna praca mrówcza
181. repartycja fleksyjna
182. rosyjskość syntetyzmu *półtorantonówka*
183. rzekomo powojenny neologizm
184. słownictwo nowopolskie
185. słownik bibliograficzny
186. słowniki „okołonarodowe”
187. słownikoencyklopedia
188. „smakołyki” leksykalne
189. sonda hasłownikograficzna
190. sonda słownikowa
191. superrewizja korekty
192. suplementowa lista
193. szkic lingwochronologizacyjny
194. tereferyczność datacyjna
195. tereferyzm datacyjny
196. tymczasowe przesunięcia chronologizacyjne
197. [tysiąc] 1000 słów zadośćuczynienia
198. [tysiąc] 1000 zdań polskich
199. ufotodokumentować
200. ujęzykowiona istota
201. wewnątrzartykułowe hasło
202. wirtualne półki naszego magazynu
203. współekscerptor
204. wyborca myślący
205. wyrażenia niehasłowe
206. zbibliografowany
207. zbiór informacji tymczasowych
208. zdarzenie onomazjologiczno-leksykalne
209. zjawisko kompensacji leksykograficznej
210. zredatowany wyraz

Z naukowych *epea pteroenta*, czyli ze „skrzydlatych tytułów” prac Profesora

Profesor Jan Wawrzyńczyk był osobą skromną. Zgodnie z wolą Profesora tom *Wokół pewnego cytatu* nie zawierał „... ani Jego życiorysu, ani bibliografii prac przezeń wydanych; te elementy treści, standardowe dla niektórych publikacji okolicznościowych, zainteresowani mogą znaleźć w Wikipedii i w katalogu internetowym Biblioteki Narodowej w Warszawie.” (Wojan 2020: 6).

Dorobek publikacyjny Profesora Jana Wawrzyńczyka jest ogromny; konstytuują go różnorodne genologicznie dzieła, a także teksty pomniejsze... bez liku... Tytuły publikacji ujawniają zamysł oraz rezultaty oryginalnych badań, krytyki i postulatów. W określonej mierze odzwierciedlają Jego „reformatorską” twórczość.

Poniżej zamieszczam wybór dziewięciu i pół dekurii spektakularnych tytułów, które – w mojej opinii – z powodzeniem można zaliczyć do polskiej skrzydlatologii naukowej, „Wawrzyńczykowskiej”.

1. Wawrzyńczyk, J. (1980). *Zarys repartycji fleksyjnej rzeczowników rosyjskich*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
2. Wawrzyńczyk, J. (1983). *Polsko-rosyjskie minucje leksykograficzne*. Wien: Institut für Slavistik der Universität Wien.
3. Wawrzyńczyk, J. (1987). *W sprawie materiałów do teaurusu polszczyzny dwudziestowiecznej*. Uniwersytet Łódzki. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
4. Wawrzyńczyk, J. (1988). *Dział polski w kartotece Wielkiego polsko-rosyjskiego słownika przekładowego*. [Wrocław]: Ossolineum.
5. Wawrzyńczyk, J. (1989). *Głosy do rejestrów współczesnego słownictwa polskiego*. Toruń: UMK.
6. Wawrzyńczyk, J. (1989). *Materiały krytyczne do polsko-rosyjskiego słownika literaturoznawczego*. Łódź: Uniwersytet Łódzki.
7. Wawrzyńczyk, J. (1990). *Sexaginta polono-russicae minutiae lexicographicae*. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika.
8. Wawrzyńczyk, J. (1992). *Chronologizacja słownictwa nowopolskiego: w poszukiwaniu źródeł dokumentacyjnych neologizmów powojennych*. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.
9. Wawrzyńczyk, J., Mędelska, J., (1992). *Między oryginałem a przekładem: rzecz o słownikach dwujęzycznych*. Kielce: „Szumacher”.
10. Wawrzyńczyk, J. (1992). *Projekt „Polskiego Informatorium Wyrazowego”*. Łódź: „Philologica”.
11. Wawrzyńczyk, J., Bogusławski, A. (1993). *Polszczyzna, jaką znamy: nowa sonda słownikowa*. Warszawa: Uniwersytet Warszawski. Katedra Lingwistyki Formalnej.
12. Wawrzyńczyk, J. (1994). *Przewodnik bibliograficzno-leksykalny po współczesnym językoznawstwie rosyjskim*. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika.
13. Wawrzyńczyk, J. (1994). *Tak zwane nowe słownictwo polskie w świetle dokumentacji „Polskiego informatorium wyrazowego”*. Katowice: [s.n.].
14. Wawrzyńczyk, J. (1995). *O wyrażeniach niehasłowych w Słowniku języka polskiego pod redakcją Witolda Doroszewskiego: z wyborem przykładów*. Częstochowa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej.
15. Wawrzyńczyk, J. (1995). *Wkład tłumaczy literatury pięknej do leksykografii rosyjsko-polskiej: materiały sondażowe*. Bydgoszcz: Wydawnictwo MK.
16. Wawrzyńczyk, J. (1997). *Rosyjsko-polskie relacje przekładowe w praktyce leksykograficznej i w dziełach tłumaczy*. Uniwersytet Warszawski. Katedra Lingwistyki Formalnej.

17. *Semiosis lexicographica*. (1999). Red. J. Wawrzyńczyk. Warszawa: Uniwersytet Warszawski. Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych.
18. Wawrzyńczyk, J. (1999). *Nowe słownictwo polskie: fikcje i fakty*. Seria Semiosis Lexicographica, vol. 2, Warszawa: Uniwersytet Warszawski. Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych.
19. Wawrzyńczyk, J., Małek, E. (2001). *Kultura rosyjska: postacie, wydarzenia, symbole, daty*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
20. Wawrzyńczyk, J. (2001). *Słownik bibliograficzny językoznawstwa ogólnego i polonistycznego*. Warszawa: Dialog.
21. Wawrzyńczyk, J. (2005). *Plan eurofikacji słownictwa polskiego*. Łódź: Instytut Rusycystyki Uniwersytetu Łódzkiego.
22. Wawrzyńczyk, J. (2006). *Hasłownik polski: pierwsze 234567 wyrazów tekstowych końca XVIII – początku XIX wieku. Z. 1, A–Ć*. Seria Semiosis Lexicographica, vol. 30. Warszawa: [s.n.].
23. Wawrzyńczyk, J. (2006). *Skrzydlate słowa, konstrukcje idiomatyczne, hapaks legomena języka rosyjskiego w polskim przekładzie literackim*. Seria Semiosis Lexicographica, vol. 39. Warszawa: [s.n.].
24. Wawrzyńczyk, J. (2006). *Spośród słownictwa „Naszego Dziennika”: (roczniki 2005–2006)*. Seria Semiosis Lexicographica, vol. 38. Warszawa: [s. n.].
25. Wawrzyńczyk, J. (2007). *Moje niepolityczne ogłoszenia drobne*. Warszawa: Bel Studio.
26. Wawrzyńczyk, J. (Red.) (2009). *Czterdzieści lat minęło...: nad „Słownikiem Doroszewskiego”*. Warszawa: Wydawnictwo Takt.
27. Wawrzyńczyk, J. (2008). *Mały grafoidiomatykon rosyjsko-polski*. Seria Semiosis Lexicographica, vol. 51. Warszawa: [s.n.].
28. Wawrzyńczyk, J. (2008). *Z leksykografii chronologicznej. 1, Polskie przymiotniki*. Seria Semiosis Lexicographica, vol. 49. Warszawa: [s.n.].
29. Wawrzyńczyk, J. (2009). *Autosuplement do Słownika warszawskiego*. Poznań: Nakładem autora.
30. Mańczak, W., Wawrzyńczyk, J. (Red.). (2009). *Prawda, prawdy, mity, fałszywe w językoznawstwie*. Warszawa: Wydawnictwo Takt.
31. Wawrzyńczyk, J. (2010). *Entia lexicographica polono-russica abscondita*. Łódź: Instytut Rusycystyki Uniwersytetu Łódzkiego.
32. Wawrzyńczyk, J., Małek, E. (2010). *Fotoglosy do rejestrów współczesnego słownictwa polskiego*. Łódź: Instytut Rusycystyki Uniwersytetu Łódzkiego.
33. Wawrzyńczyk, J. (2010). *Inny „Doroszewski”*. Łask: Oficyna Wydawnicza Leksem.
34. Wawrzyńczyk, J. (2010). *Podręczny słownik poprawnej polszczyzny Trzeciej RP*. Warszawa: Wydawnictwo Twins, 2010.
35. Wawrzyńczyk, J., Małek, E. (2010). *Wokół kwestii komponentów latentnych informacji leksykograficznej w Wielkiej Encyklopedii PWN*. Warszawa: Semiosis Lexicographica; Łódź: Instytut Rusycystyki Uniwersytetu Łódzkiego.
36. Wawrzyńczyk, J. (2010). *Z twórczości Mariana Pankowskiego: (ciekawostki leksykalne)*. Łódź: eConn.
37. Wawrzyńczyk, J. (2011). *Słownictwo nowopolskie: redatacje*. Uniwersytet Warszawski. Katedra Lingwistyki Formalnej, Warszawa: Bel Studio.
38. Wawrzyńczyk, J. (2011). *W poszukiwaniu nowego słownictwa polskiego: materiały z prasy lat 1982–1984*. Kraków: Wydawnictwo Faktoria Wyrazu.
39. *Ze wspomnień polskich językoznawców. 2.* (2011). Red. serii: J. Wawrzyńczyk, D. Bralewski. Łask: Oficyna Wydawnicza Leksem.
40. Wawrzyńczyk, J. (2012). *Nie palę Moskwy*. Institut D'Études Slaves. (Online) <http://institut-etudes-slaves.fr/mon-urss/wawrzynczyk-nie-pale-moskwy/> (dostęp: 10.01.2020).

41. Wawrzyńczyk, J. (2013). *Atergownik japońsko-rosyjski*. Łódź: Elja Malek.
42. Wawrzyńczyk, J. (2013–). *250 tysięcy ciekawych słów: leksykon przypomnień*. T. 1–. Warszawa: Bel Studio.
43. Wawrzyńczyk, J. (2013). *Instytutowi Języka Polskiego PAN o „Popularnym poradniku BHP” z 1964 r.: (fotopamflet źródłoznawczy)*. Łódź: Elja Malek.
44. Wawrzyńczyk, J. (2013). *Minisłownik polskich okazjonalizmów (z fotocytatami)*. Łódź: Elja Malek.
45. Wawrzyńczyk, J. (2013). *Nad Etymologicznym słownikiem języka polskiego Andrzeja Bańkowskiego: dubia datacyjne*. Warszawa: Bel Studio.
46. Wawrzyńczyk, J. (2013). *O języku Prymasa Tysiąclecia: notatki (foto)leksykograficzne*. Łódź: „Philologica”.
47. Wawrzyńczyk, J. (2013). *Przymiotniki polskie: przegląd krytycznodatacyjny dokumentacji okresu 1985–1992 (z fotocytatami)*. Warszawa: Bel Studio.
48. Wawrzyńczyk, J. (2013). *W poszukiwaniu nowego słownictwa polskiego: materiały z prasy lat 2011–2013 (fotodokumentacja)*. Warszawa: Bel Studio.
49. *Speculum Linguisticum*. (2014–). Red. naczelny: J. Wawrzyńczyk. Warszawa: Bel Studio.
50. Wawrzyńczyk, J. (2014). *Dziewiętnastowieczne słownictwo polskie w perspektywie fotoleksykograficznej*. Łódź: Elja Malek.
51. Wawrzyńczyk, J. (2014). *Fotocytatografia polska: z nowszych derywatów odfrazematycznych*. Centrum Studiów Fotoleksykograficznych w Warszawie. Warszawa: Mila Hoshi.
52. Wawrzyńczyk, J. (2014). *Fotocytatografia polska: wiek XIX w Słowniku warszawskim: (2. lista suplementowa)*. Centrum Studiów Fotoleksykograficznych w Warszawie. Warszawa: Mila Hoshi.
53. Wawrzyńczyk, J. (2014). *Język, literatura i kultura rosyjska na stronie www.nfjp.pl*. Warszawa: Mila Hoshi.
54. Wawrzyńczyk, J. (2014). *O stronie = [o sajte] ruscorporainpoland.pl: (национальный фотокорпус русского языка)*. Centrum Studiów Fotoleksykograficznych w Warszawie. Warszawa: Mila Hoshi, 2014.
55. Wawrzyńczyk, J. (2014). *Słownik bibliograficzny języka polskiego: lista źródeł*. Łódź: Elja Malek.
56. *Opuscula Iaponica et Slavica*. Vol. 2. (2015). Editor J. Wawrzyńczyk. Warszawa: Bel Studio.
57. Wawrzyńczyk, J. (2015). *Depozytorium leksykalne języka polskiego. Fotoprzeгляд frazematyczny (4)*. Tom XLIV. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Instytut Językoznawstwa. Warszawa: Bel Studio.
58. Wawrzyńczyk, J. (2015). *Język, literatura i kultura węgierska na stronie www.nfjp.pl*. Warszawa: Mila Hoshi.
59. Wawrzyńczyk, J. (2015). *Ku rzetelnej leksykografii par przekładowych*. Warszawa: Mila Hoshi.
60. Wawrzyńczyk, J. (2015). *O czasownikowości polszczyzny: (w świetle tekstów Zygmunta Krasińskiego ze strony www.nfjp.pl)*. Warszawa: Mila Hoshi.
61. Wawrzyńczyk, J. (2015). *Plan dla Polski, plan dla Europy*. Warszawa: Wydawnictwo „Twins”.
62. Wawrzyńczyk, J. (2015). *Przeгляд tereferyzmów datacyjnych: (w świetle danych strony www.nfjp.pl)*. Warszawa: Mila Hoshi.
63. Wawrzyńczyk, J. (2015). *Triada: antypolonizm – ‘antypolonizm’ – antypolonizm: (przypisek do strony www.nfjp.pl)*. Łódź: „Philologica”.
64. Wawrzyńczyk, J. (2015). *300 tysięcy czy milion(y)? o stanie zasobów słownictwa polskiego w dniu 31 grudnia 2000 r.* Warszawa: Mila Hoshi.
65. Wawrzyńczyk, J. (2015). *1000 zdań polskich: centuria I*, Warszawa: Mila Hoshi.
66. Wawrzyńczyk, J. (2016). *Nasze drobne kompensacje leksykograficzne, czyli Jak wzbogacamy zasoby strony www.nfjp.pl*. Warszawa: Mila Hoshi.

67. Wawrzyńczyk, J. (2016). *Opowiadki o „Słowniku Doroszewskiego”*: (z zasobów strony www.nfjp.pl wysnute). Warszawa: Wawrzyn.
68. Wawrzyńczyk, J. (2016). *1000 słów zadośćuczynienia*: (wypiski ze strony www.nfjp.pl). Warszawa: Wawrzyn.
69. Wawrzyńczyk, J. (2016). *Z e-brudnopisów Słownika bibliograficznego języka polskiego: (ku półmilionowemu szybkiemu rejestrowi haseł)*. Warszawa: Mila Hoshi.
70. Wawrzyńczyk, J. (2016). *Z leksykografii polskiej i obcej: szkice, uwagi, polemiki*. Warszawa: Bel Studio.
71. Wawrzyńczyk, J. (2017). *Gabrysi i innym licealistkom o „Narodowym Fotokorpusie Języka Polskiego”*. Warszawa: Wawrzyn.
72. *Ku IV RP: mały fotoniezbędnik dla wyborców myślących*. (2017). Wybór i opracowanie J. Wawrzyńczyk. Warszawa: Wydawnictwo Literackie Białe Pióro.
73. Wawrzyńczyk, J. (2017). *Nowe informacje o zbiorach „Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego”*. Warszawa: Bel Studio.
74. Wawrzyńczyk, J. (2017). *Rzeczy, słowa i zdarzenia*. Warszawa: Wydawnictwo Mila Hoshi.
75. Wawrzyńczyk, J. (2017). *Z miriad polskich słów. (251–500), Varia, 1901–2017*. Wybrał i ufotodokumentował Jan Wawrzyńczyk. Warszawa: Wawrzyn.
76. Wawrzyńczyk, J., Wierchoń, P. (Red.). (2017). *Wokół „300 tysięcy polskich słów”: wstęp do hasłownikologii*. Warszawa: Bel Studio.
77. *Fotoleksykografia: ciekawa i użyteczna*. (2018). Wybór i opracowanie J. Wawrzyńczyk. Centrum Studiów Fotoleksykograficznych w Warszawie. Warszawa: Bel Studio.
78. *44 gnomy, które mogą Tobą wstrząsnąć*. (2018). Wybór i opracowanie: J. Wawrzyńczyk. Warszawa: Mila Hoshi.
79. Wawrzyńczyk, J. (2018). *Hipersłownik = Гиперсловарь = Hyperdictionary*. Warszawa: Mila Hoshi.
80. Wawrzyńczyk, J. (2018). *Ku „Hipersłownikowi języka rosyjskiego”. (1: 1–772)*. Warszawa: Bel Studio.
81. Wawrzyńczyk, J. (2018). *Moje delectabilia fotoleksykograficzne*. Warszawa: Mila Hoshi.
82. Wawrzyńczyk, J. (2018). *Moje odkrycia leksykalne upalnym latem roku 2018*. Warszawa: Mila Hoshi.
83. Kozdra, M., Wawrzyńczyk, J. (Red.) (2018). *Pamięci Natalii Gorbaniewskiej*. Seria Sprawy Polsko-Rosyjskie, 9. Warszawa: Bel Studio.
84. Wawrzyńczyk, J. (2019). Nowa sonda hasłownikograficzna Piotra Wierchononia. *Studia Rossica Gedanensia* 6: 272–276.
85. *Czterdzieści lat minęło...* (2019). Wybór i opracowanie: J. Wawrzyńczyk. Seria Novoe/Spornoe v Leksykografii. Warszawa: Wydawnictwo Mila Hoshi.
86. *Masaże i nie tylko*. (2019). Opracowanie: J. Wawrzyńczyk. Warszawa: Mila Hoshi.
87. Wawrzyńczyk, J. (2019). *Słownik polszczyzny XIX wieku: rejestr jednostek, konteksty, lokalizacje: (projekt publikacji)*. Warszawa: Bel Studio.
88. Wawrzyńczyk, J. (2020). *Fenomen „Warszawskiej Gazety” czyli Polska–Europa–Ziemia w perspektywie cytograficznej*. Wyd. 2, rozszerzone. Warszawa: Bel Studio.
89. Wawrzyńczyk, J. (2020). *Najlepsze pióra „Warszawskiej Gazety” w zasobach „Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego”*. Warszawa: Nakładem autora.
90. Wawrzyńczyk, J. (2020). *Polkolondyńskie druki ulotne i okolicznościowe w zasobach „Narodowego fotokorpusu języka polskiego”*. Warszawa: Bel Studio.
91. Wawrzyńczyk, J. (2020). *Przegląd grafojednostek ze spacją wewnętrzną w zasobach „Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego”*. Warszawa: Nakładem własnym.

92. Wawrzyńczyk, J. (2020). *Tymczasowe przesunięcia chronologiczne – problem tradycyjnych i elektronicznych słowników języka polskiego*. Warszawa: Bel Studio.
93. Wawrzyńczyk, J. (2021). *Chronologizacja współczesnego słownictwa polskiego – postpraktyka. Nowa centuria redatacyjna*. Warszawa: Nakładem autora.
94. Wawrzyńczyk, J. (2021). *Mała słownikoencyklopedia polska 1850 roku*. Warszawa: Bel Studio.
95. Wawrzyńczyk, J., Tyrpa, A., Wronicz, J. (Red.) (2021). *O Jerzym Robercie Nowaku: świadectwa*. Wrocław–Bielany Wrocławskie: Wektory.

Z naukowych sentencji Profesora Jana Wawrzyńczyka

Prace Profesora Jana Wawrzyńczyka mieszczą ważne definicje, sądy, koncepty; są kopalnią pożytecznej myśli i naukowej aforystyki. Warto niektóre sentencje przypominać.

1.

Do osób niezadowolonych z moich prób wydobywania polskiego słownictwa z otchłani tekstów pozwalam sobie skierować zdanie mistrza Jana Kochanowskiego: „A jako kto może, niech jak pożytku dobra spólnego pomoże.”

(*Fotocytatografia polska (2). Koniec XVIII – początek XXI w.* Warszawa: Bel Studio, 2015: 6)

2.

Epoka „bigdatowa” w leksykografii została otwarta.

(*Sześćciolecie Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego*.
Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2021: 14)

3.

Początek 2021 r. uważam za historyczny, zamknięta została nieodwracalnie epoka chałupnicza, „rękodzielnicza” w wyszukiwaniu i gromadzeniu danych leksykograficznych na potrzeby naukowo-badawcze (...).

(*Chronologizacja współczesnego słownictwa polskiego – postpraktyka*.
Nowa centuria redatacyjna. Warszawa: Nakładem autora, 2021: 8)

4.

FOTOCYTATOGRAFIA POLSKA to moja autorska seria, rejestrująca, dokumentująca, fotodo-dokumentująca jednostki języka polskiego, zarówno te nieznanne, nieodkryte dotychczas, tające się w górach papieru, w rocznikach starych gazet, czasopism, w piramidach zapomnianych książek, jak też jednostki tak czy inaczej już znane, notowane w rozmaitych słownikach, opracowaniach słownikowych i niesłownikowych, ale w stopniu niewystarczającym, z dokumentacją niepełną, przypadkową. Istotne jest właśnie „życie wyrazów”, tj. jednostek języka, od momentu ich narodzin aż do całkowitego wygaśnięcia ich aktywności (nie: śmierci).

(*Fotocytatografia polska (2). Koniec XVIII – początek XXI w.* Warszawa: Bel Studio, 2015: 5–6)

5.

Każda jednostka, która kiedykolwiek zaistniała, jest trwałym znakiem i zarazem fragmentem Rzeczywistości dostępnej nam, ujętykownionym istotom.

(*Fotocytatografia polska (2). Koniec XVIII – początek XXI w.* Warszawa: Bel Studio, 2015: 6)

6.

Redatacje, i te tymczasowe, i te ostateczne, są niezbędne, aby uzyskać pełen obraz rozwoju polskiego słownictwa, aby każdy wyraz został poznany i dokładnie opisany, jako byt czy grafobyty od narodzin aż do wygaśnięcia w użyciu, w świadectwach tekstowych. Jego frekwencja na osi czasu, wraz ze wszystkimi zdaniowymi cytatami dokumentacyjnymi, złoży się na jego historię, prawdziwy obraz jego życia. Niejeden z takich obrazów (dotychczas nie nakreślony) okaże się zaskakujący, porywający...

(*Notatka*, maszynopis z dn. 15.09.2021)

7.

Słownik to rodzaj wypowiedzi, to wypowiedź leksykograficzna, mająca swojego autora-nadawcę i czytelnika-odbiorcę, między którymi zachodzą określone relacje. Słowniki są wytworami mającymi swoją historię, są dobrami kultury, niemal na równi z dziełami literackimi. Bez słowników nie istnieją kultury rozwinięte.

(*Przedślowie*. W: *Wokół 300 tysięcy polskich słów. Wstęp do hasłownikologii*. Warszawa: Bel Studio, 2017: 9)

8.

Studiowanie errat jest pożyteczne, co więcej: jest konieczne, pouczające, jeśli leksykografię ma cechować akrybia i jeśli chce się mówić o „maestrii leksykografa”.

(*Sześćście Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2021: 43)

9.

Dziś za jedyne, właściwe uznać i przyjąć należy ujęcie „Bogusławskie” z lat 70. minionego wieku, znane dość szeroko, ale w leksykografii ogólnej w tworzeniu słowników powszechnie dostępnych, czy to w wersji papierowej, czy to w wersji elektronicznej, niestety niestosowane.

(*Przegląd grafopodobnych ze spacją wewnętrzną w zasobach «Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego»*. Warszawa: Nakładem własnym [autora], 2020, s. 3)

10.

Proces mylnego informowania implikuje złą wolę wykonawcy czynności. Udział złej woli wydaje się być zjawiskiem niepowszechnym, ale nie niemożliwym w świecie współczesnych słowników; czynnik złej woli na pewno istnieje i zasługuje na uwagę oraz analizę, zwłaszcza w perspektywie historycznej.

(*Sześćście Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2021: 43)

11.

Trudno nie myśleć z niepokojem o takim daltonizmie badawczym.

(*Fotocytatografia polska (2). Koniec XVIII – początek XXI w.* Warszawa: Bel Studio, 2015: 5)

12.

Czy nie pachnie tu eufemizacją?

(*Przegląd tereferyzmów datacyjnych (w świetle danych strony www.nfjp.pl)*. Warszawa: Mila Hoschi, 2015, s. 3)

13.

Tereferyczność datacyjna należy oczywiście do zjawisk stopniowalnych, z dużą skalą: od konstatacji absurdalnych, fałszywych, fałszyfikowalnych niemal od razu, po paru sekundach refleksji

historycznej podmiotu badawczego od gimnazjum wzwyż, do konstatacji, których podważenie wymaga już minut i, naturalnie, poparcia odpowiednimi, rzeczywistymi, tekstoźródłowymi faktami.

(Przegląd tereferyzmów datacyjnych (w świetle danych strony www.nfjp.pl).
Warszawa: Miła Hoschi, 2015, s. 4)

14.

Dwa lata temu jeden z nich [tj. badaczy] użył w pewnym dziele pod swoją redakcją wyrażenia *maestria leksykografa*, które mnie (chyba dość doświadczonemu analityka i krytyka polskich słowników) jakoś zaskoczyło...

(Przegląd grafojednostek ze spacją wewnętrzną w zasobach «Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego». Warszawa: nakładem własnym [autora], 2020, s. 4)

15.

(...) czy to w polityce, czy w innych obszarach aktywności ludzkiej interesuje mnie prawda, szukanie prawdy, dochodzenie do prawdy. (...) Docieranie do prawdy wymaga z reguły przeprowadzania eksperymentów. Nie jestem postmodernistą; im, jak i wszystkim pozostałym, twierdzącym, że prawdy nie ma, proponuję taki eksperyment: niech każdego ranka zamiast filiżanki ulubionej kawy zaczną pić cykutę...

(Prof. Jan Wawrzyńczyk: „W polityce międzynarodowej nie ma miejsca na liłość”.
Przez Karol Czejarek. „Przegląd Dziennikarski”, 30 maja 2018 [Online])

16.

Oczekiwałem, by Polska jako państwo – mocno i zdecydowanie stawiała swoje interesy na forum międzynarodowym, nie tylko w kontekście sąsiedztwa niemieckiego i rosyjskiego. Z tym jest obecnie zdecydowanie lepiej niż parę lat temu, ale wciąż nie tak, jak należałoby oczekiwać – jeśli chce się być państwem poważnym. Nie ludźmy się, w realiach międzynarodowej polityki nie ma miejsca na liłość, kto nie zadba o swoją godność, nie otrzyma jej!

(Prof. Jan Wawrzyńczyk: „W polityce międzynarodowej nie ma miejsca na liłość”.
Przez Karol Czejarek. „Przegląd Dziennikarski”, 30 maja 2018 [Online])

17.

Spółczesność na szczeblu prywatnym, w tym studenci, w swej masie nie odwraca się – mimo niedobrej gry polityków – od Rosji prywatnej, czyli Rosjan! Łączy nas kultura, wychodzą nowe przekłady literatury z rosyjskiego, ludzie kultury w Polsce nie odwracają się od kultury rosyjskiej, ludzie kultury w Rosji cenią kulturę polską!

(Prof. Jan Wawrzyńczyk: „W polityce międzynarodowej nie ma miejsca na liłość”.
Przez Karol Czejarek. „Przegląd Dziennikarski”, 30 maja 2018 [Online])

18.

Jestem zaciętym przeciwnikiem tzw. pedagogiki wstydu.

(Prof. Jan Wawrzyńczyk: „W polityce międzynarodowej nie ma miejsca na liłość”.
Przez Karol Czejarek. „Przegląd Dziennikarski”, 30 maja 2018 [Online])

19.

Myszę, że (...) „coś”, co jest narodowe, sięga przecież niejednokrotnie poziomu światowego, świat naśladuje to, co jest dobre, użyteczne. Nasz Fotokorpus jest unikatem w skali światowej, nie wykluczam, że doczekamy się naśladowców w innych krajach.

(Prof. Jan Wawrzyńczyk: „W polityce międzynarodowej nie ma miejsca na litość”.
Przez Karol Czejarek. „Przegląd Dziennikarski”, 30 maja 2018 [Online])

20.

Wszystkie języki świata są ładne i posiadają, tak jak ich nosiciele, równe prawa, nie ma języków udoskonalonych i gorszych, ważniejszych i mniej ważnych, wszystkie służą komunikacji międzyludzkiej, komunikacji międzykulturowej. Wielojęzyczność ludności Ziemi jest jej bogactwem, utrata któregośkolwiek języka Ziemię zuboża. Obrona i ochrona wielojęzyczności i wielokulturowości jest dziś, w czasach globalizacji, potrzebna. Nie bez znaczenia są tu najrozmaitsze inicjatywy, także, wydaje się, takie, jak niniejsza, czyli publikowanie zbiorów wypowiedzi naukowych w zróżnicowanych językach.

(Od redaktora, „Speculum Linguisticum” 2014, vol. 1)

21.

Dostatek, niespójność tematyczna *Speculum Linguisticum* może przeszkadzać, lecz może również być niebanalna, może inspirować: ostatecznie spoglądania w zwierciadło trudno uniknąć, a kompletna rezygnacja z tej czynności (w zasadzie każdodzienniej) raczej szkodzi...

(Od redaktora, „Speculum Linguisticum” 2014, vol. 1)

22.

Fonosfera rosyjska, to, co zostawili światu Пушкин, Лермонтов, Толстой, Тургенев, Чехов, Пастернак, Солженицын, Окуджав, różnie także polskie przekłady tych mistrzów rosyjskiego słowa, wypełniły moje wnętrze duchowe, stałem się przede wszystkim za sprawą tych twórców dobrowolnym więźniem rosyjskości. Przywiązaniu do niej dawałem wyraz na płaszczyźnie naukowej niejednokrotnie, ogłaszając rozmaite prace w kraju i za granicą. Chciałbym jeszcze zdążyć opublikować dwie, najobszerniejsze: *Rosyjskopolski słownik tradycji i praktyki przekładowej* oraz *Гитерсловарь русского языка...*

(*Nie palę Moskwy*. Institut D'Études Slaves. (Online) <http://institut-etudes-slaves.fr/mon-urss/wawrzyńczyk-nie-pale-moskwy/> (dostęp: 10.01.2020).)

Z epistolariorów

Korespondencja prywatna z Profesorem Janem Wawrzyńczykiem (rozpoczęta po 2000 roku) – najpierw listowna, następnie w formie e-wiadomości tekstowych – była inspirująca, pouczająca, i często krzepiąca. Prócz wymiany informacji i zdań dostarczała cennych wskazówek życiowych. Przewijały się w niej różne tematy i myśli. Profesor okazywał również zainteresowanie zwykłymi sprawami; niezmiennie ceniał zdrowie.

Od czasu do czasu telefonował. Zdarzało mi się prowadzić z Profesorem krótką rozmowę podczas moich rowerowych eskapad. Wówczas Profesor wyrażał szczerą troskę o bezpieczeństwo na bezdrożach.

Ostatni mail od Profesora odebrałam 2 października 2021 r. (wysłany o godz. 21.13).

Wybrane cytaty z naszych e-epistolariorów zachowałam na pamiętkę. Niektóre z nich udostępniam.

(Pn, 20.09.2021 11:46)

NFJP jest niepokonany.

W nfjp2 będzie ponad milion (foto)cytatów. Kto da więcej?

(Nie, 22.08.2021 9:55)

Droga Pani Profesor, wiem zatem coś nowego o Pani sprawach.

Oczywiście najważniejsza jest sprawa opieki nad rodzicami, to logiczne, bo to im zawdzięczamy dar największy – życie (z czego z czego z kolei wynika, że życie **nie jest naszą** własnością).

Dedykacja na nowej książce jest na 90-lecie prof. Bogusławskiego. W związku z czym do tej daty nie wypada mi jej przekazywać jubilatowi.

Bardzo się cieszę i gratuluję Pani nowej bibliografii. Lubię do szaleństwa takie dzieła!

Serdecznie pozdrawiam –

Jan Wawrzyńczyk

(Cz, 03.06.2021 15:59)

Dziękuję za oba mejle!

Obciążenia Pani i pracowitość – podziwiam stale.

(Śr, 02.06.2021 12:12)

– ale najpierw pytanie: ja ze zdrowiem i nastrojem?

(...)

J.

PS

Przepraszam, pogubiłem informacje – da Pani coś do tomu „Wokół NFJP”, prawda? Jest już sporo tekstów...

(Śr, 26.05.2021 10:01)

Bardzo liczę na tekst od Pani do tego tomu w czerwcu.

Ukłony serdeczne – JW

(Pn, 3.05.2021 14:17)

(...) tyle świąt, odpoczywajmy (patriotycznie)!

(Pn, 3.05.2021 07:39)

(...) chyba zapomniałem Panią poinformować, że na stronie www.nfjp.pl kilka dni temu pojawiła się nowa zakładka – MULTIWORD.

(Śr, 22.04.2020 21:19)

Bardzo, bardzo dziękuję. Właściwie z wyrzutami sumienia poważnymi! Tak okradam Panią z czasu, dobra nieodtworzalnego...

Niewiarygodną, solidną pracę Pani wykonuje.

(Pn, 29.03.2021 02:21)

[NFJP] Zawiera ok. 220 000 fotocytatów, a to znaczy, że żaden słownik tzw. ogólny języka polskiego – w całych dziejach polskiej leksykografii – go nie „przebija” w tym sensie nie dokumentuje cytatowo większej liczby wyrazów hasłowych niż NFJP. Słownik tzw. warszawski (1900–1927) ma haseł ok. 270 000, ale pełnozdanowych cytatów do poszczególnych haseł jest znacznie mniej niż u nas (przy czym jego cytaty odbiegają od oryginałów niekiedy b. mocno. rażąco).

My sami, jako twórcy NFJP, mamy teraz pewnego rodzaju frajdę. Liczba fotocytałów w obecnym stadium rozwoju NFJP równa się liczbie haseł w siatce haseł NFJP uwidacznianej na stronie www.nfjp.pl, ale ponieważ „fotki” są często kilkudzaniowe, to w nich występuje pewna liczba haseł potencjalnych, tj. ukrytych, niewidocznych w siatce. Pracujemy nad ustaleniem tej liczby. Na dziś jesteśmy przekonani, że to może być ok. 50 000.

Tworzymy „Autosuplement do NFJP”. Myślimy też o dodaniu zupełnie nowych fotocytałów na stronie.

Bogactwo leksykalne polszczyzny jest niesamowite, przerasta wyobrażenia naszych najwybitniejszych polonistów lingwistów (...)

(Pn, 29.03.2021 09:42)

Obok NFJP funkcjonuje HJP – z odmiennymi zadaniami (też unikatowy; nikt nie robi i nie zrobi takiej bibliografii).

(Pn, 29.03.2021 09:16)

Cudem znalazł się nakładca.

(Pt, 12.02.2021 09:55)

Pani zdrowie dzisiaj?

(Wt, 26.01.2021 08:35)

tak, tak, proszę uważać, łądować witaminę D3, inne naturalne produkty z tzw. Bożej apteki

(Pn, 25.01.2021 13:29)

Zdrowia!!!! Ale niestety proszę korektę szybko...

Przepraszam.

(Wt, 19.01. 2021 15:20)

Co słyhać, Pani Profesor (= wzór pracowitości naukowej!)?

Dzisiaj podczas bieżących prac wzięłem do ręki Pani „Język angielski w polskiej leksykografii” (2013). To jest fundamentalna praca, koncepcyjnie mieści się wśród podstawowych osiągnięć polskiej nauki i kultury. Na kulturę narodową składają się takie właśnie obiekty, mniejsze i większe, tworzą ją, jej dziedzictwo.

Wpisałem tę pozycję Pani do swojego „Hipersłownika języka polskiego”. Nie ukrywam, że konstruuje go z myślą o pozycji niemarginalnej, przynajmniej bibliograficznie. Z 10 tomów wyszło 8 (w BEL Studio W-wa). Liczę na to, że zamówi to opracowanie każda biblioteka uniwersytecka.

(Wt, 22.12.2020 19:45)

miło mi;

dobrego dnia przedwigilijnego!

(Wt, 22.12.2020 08:03)

ROZUMIEM, ROZUMIEM, jak najbardziej i pretensji nie mam. Niezmiennie sobie cenię naszą współpracę.

Życzę sił w walce z codziennością!

J.W.

(Śr, 18.11.2020 17:12)

Tak, mamy czasy zarazy i czasy chaosu... Końca nie widać.

(Nie, 11.10.2020 10:40)

Dobrze, że Pani ma słońce. Należy się Pani, i słońce, i radość (w lewackiej Warszawie go dzisiaj mniej) – w dużych ilościach.

(Nie, 11.10.2020 09:08)

Tytuł wiadomości: Czy Jan Chryzostom Pasek (1636–1701) był marksistą?

Droga Pani Profesor,

tak, tak wynika z badań Instytutu Języka Polskiego PAN.

(Pt, 14.08.2020 09:21)

Wczoraj rozmawiałem z prof. Andrzejem Bogusławskim – wyrażał wielkie uznanie dla Pani pracy nad tomem „Wokół pewnego cytatu”, uznanie i podziw. Prosił też o przekazanie Pani najserdeczniejszych pozdrowień – co i czynię niniejszym z radością!

(Pt, 07.08.2020 20:44)

Gratuluję sukcesu SRG. W dzisiejszych czasach trzymanie się terminu „rossica”, „filologia rosyjska” itp. to bardzo ważna postawa, wręcz o charakterze światopoglądowym.

Kłaniam się (z upalnego podwarsz. Ustanowa) –

Jan Wawrzyńczyk

(Pt, 07.08.2020 17:33)

Bardzo Pani Koleżance dziękujemy za szybkie podjęcie tego zadania.

Tekst recenzji porusza autorów. Przy okazji dzisiejszej lektury przypomniało mi się, że termin Pani ‘onomastyzacja’ jest merytorycznie bardzo potrzebny i wygodny – dobrze, że zaistniał dzięki Pani.

(Nie, 12.07.2020 21:51)

Dobrej nocy! Jutro musi być lepiej!

(Nie, 12.07.2020 21:34)

Niewielka różnica, oby jutro się potwierdziła mocniej...

Wracając z W-wy na wieś, zabrałem ze swojej „językowej” półki podstawowy kurs fińskiego, dla odprężenia po wyborach...

(Pn, 06.07.2020 06:38)

Droga Pani Profesor, to będzie test dla całego społeczeństwa, test historycznej wagi (tak jak wydarzenie 10 IV 2010 – test na godność osobistą każdego Polaka, wówczas nie zdały go **miliony**).

Ukłony –

J.W.

(Nie, 05.07.2020 14:19)

Tak, nie wygląda to dobrze.

Należę do tych, którzy wczytując się w Księgę życia wyrobili sobie wrażliwość na zdarzenia z pozoru nic czy niewiele znaczące, mówiące, na które ogół nie zwraca uwagi. (...)

W ojczyźnie św. Jana Pawła II...

Z Polski na pewno nie wyjdzie „ta iskra”...

(So, 16.05.2020 14:49)

Dziękuję, Pani Profesor. Ta punktoza... I w moim odczuciu takie publikacje niezbyt elegancko wyglądają z nazwiskami recenzentów. Ale cóż począć.

(Wt, 09.06.2020 20:03)

Droga Pani Profesor, nastął moment istotny. Załączam tekst do Pani analizy krytycznej.

(So, 28.03.2020 22:04)

Ma [tj. P.W.] teraz nadzwyczajne zadanie ode mnie dokumentacyjne – ustaliłem, że ‘profil’ chronologizacyjny rzeczownika zapożyczonego OUTSIDER w „Wielkim słowniku języka polskiego” Instytutu Języka Polskiego PAN w Krakowie został spartaczony. Kolega zrobi przekrój cytatowy od 1882 do 2020, to będzie solidny obraz życia tego anglicyzmu – rewelacja.

Szukam wydawcy za 100 pkt.

(Śr, 04.03.2020 00:04)

Dziękuję za rozszerzenie moich fińskich horyzontów!

(Wt, 03.03.2020 23:23)

Droga Pani Profesor,

(...)

Inna sprawa – widziałem dzisiaj za szybą wystawową: *Kalsarikänni sztuka relaksu po fińsku*. Co to jest? Czy są tam w tekście spolszczenia jakichś fińskich wyrazów, terminów?

(Śr, 26.02.2020 22:52)

Załączam obiecane dzieło; bez jego znajomości trudno się uznać za dobrze wykształconego lingwistę. [tj.: Andrzej Bogusławski, Ewa Drzazgowska. *Język w refleksji teoretycznej. Przekroje historyczne*. Warszawa: KLF UW, 2016 – przyp. KW]

(Śr, 26.02.2020 22:37)

Droga Pani Katarzyno,

w mojej głównej robocie (*Hipersł.j.pol.*), na liście źródeł jest Pani obecna tak:

(...)

Przewijają się u mnie Pani nazwisko w setkach artykułów...

(Pn, 17.02.2020 10:36)

BARDZO MIŁO, w tych godzinach (i jeszcze wcześniej) będę na UW, czekam zatem z niecierpliwością na Panią.

(Pt, 14.02.2020 08:34)

...całymi dniami przy komputerze! Proszę choć robić gimnastykę gałek ocznych, są odpowiednie ćwiczenia...

Wielkie i wiele rzeczy Pani realizuje naukowo, podziwiam!

Ukłony łączę –

Jan W.

(So, 21.12.2019 09:42)

Sprawy rodzinne najważniejsze!

Serdeczności wielkie świąteczno-noworoczne łączę,

J.

(Pt, 22.11.2019 21:08)

Bardzo mi miło, że się Pani odezwała, niepokoiłem się brakiem odzewu ze strony Pani.

Teraz już się orientuję w Pani bieżących sprawach.

Przede wszystkim jednak proszę pilnować swojego zdrowia! Jest Pani potrzebna swojej rodzinie. Napięcie nie służy zdrowiu. Proszę też myśleć o rekreacji.

Niezmiennie podziwiam Pani pracowitość, zawodową aktywność. Znakomity tom fennistyczny! Ogromny wysiłek, rozwija Pani dyscyplinę niesłuchanie.

Jak tylko będę mógł, będę Pani pomagał.

Zamierzyła Pani wspaniałe dzieła, jestem pełen uznania. Trzymam kciuki, żeby dostała Pani fundusze na wydanie.

Pewno już Pani wie, że jest miła recenzja Pani bibliogr. w rosyjskim czasop. *Славяноведение*, żona mi wzmiankowała...

Dziękuję za zainteresowanie moim tekstem; do działu polemiczno-recenzyjnego jak najbardziej można by wstawić. Ucieszy mnie ta publikacja u Pani. Jutro doślę brakujące elementy.

Z przemęczenia w ostatnich dniach, intensywności nowych doświadczeń, już nie pamiętam, czy napisałem, że odzywam się do Pani z Londynu, jestem tu od pewnego czasu, wracam do kraju 29 XI.

Serdecznie, z ukłonami –

Jan Wawrzyńczyk

W pamięci

Profesor Jan Wawrzyńczyk był wybitnym Uczonym – nad wyraz twórczym, polskiej nauce oddanym, prawdy poszukującym, w analizach leksykalnych i penetracjach źródeł niestrudzonym. Sondował, analizował, dociekał, roztrząsał, teoretyzował, nowe metodologie wprowadzał, polemizował, nieścisłości i błędy wytykał, komentował, argumentował, uzupełniał, prostował, ogłaszał... Do dzieł erraty, addenda, autokomentarze dodawał. *Hapaks legomena* uwielbiał.

Był też znany z publicystyki patriotycznej – z ostrego słowa i celnych wypowiedzi. Krytykę uprawiał z klasą.

Nie odwiedzę już Profesora, „urzędującego – jak pisał – na Krakowskim Przedm. 26/28, w gmachu, w którym mieści się dziekanat Wydziału Polonistyki, na tymże piętrze, parę pokoi obok, pok. 101”. Nie prześlę Mu już najnowszej monografii o dorobku polskiej fennistyki, której zapowiedź Go cieszyła; ani tegorocznego wydania „Rossiców”, które od zaistnienia wspierał – bywało (w decydującym dla nas momencie), że i jako donator.

Drogi Panie Profesorze!

Dziękujemy za wszystkie leksykograficzne wspaniałości, jakimi nas Pan obdarzył; za odsłony leksykograficznych bytów, których istnienia nie przeczuwaliśmy; za wytyczenie i ugruntowanie narodowego traktu ku poznawaniu słownikowych prawd; za rzeczową krytykę i pouczenia; wreszcie za rozumienie naszych naukowych idei, intencji, inicjatyw, pasji i ewokacji światów z marzeń; za przyznanie racji ich bytu; i za apologie naukowych spraw rozmaitych a ważkich.

Pozostanie Pan w naszej wdzięcznej pamięci. W słownikarskiej pamięci. W polskiej kulturze pamięci.

Bibliografia / References

- [Bez autora] (2021). Ostatnie pożegnanie Jana Wawrzyńczyka. *Gazeta Warszawska*. Wydanie z dnia 19–25 listopada 2021: 28–28.
- Iwanowski, M.A. (2014). *Atergownik japońsko-polski. Porządek translandowy*. Warszawa: Bel Studio.
- Mędelska-Guz, J. (2021). [Nota wydawnicza:] *Z recenzji prof. Jolanty Mędelskiej-Guz*. W: Wawrzyńczyk, J., Wierzchoń, P., Borchmann, Ł. (2021). *Sześćdziesiąt lat „Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego”*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego: [IV strona okładki].
- Narodowy Fotokorpus Języka Polskiego*. [Online] <https://nfjp.pl/> (dostęp: 11.11.2021).
- [Transkrypty]: Korespondencja prywatna Jana Wawrzyńczyka z Katarzyną Wojan z lat 2019–2021 (cytaty). Materiały niepublikowane.
- Wawrzyńczyk, J. (2014). Od redaktora. *Speculum Linguisticum* 1. (Red.) J. Wawrzyńczyk.
- Wawrzyńczyk, J. (2015). *Fotocytatografia polska (2). Koniec XVIII – początek XXI w.* Warszawa: Bel Studio.
- Wawrzyńczyk, J. (2015). *Przegląd tereferyzmów datacyjnych (w świetle danych strony www.nfjp.pl)*. Warszawa: Miła Hoschi.
- Wawrzyńczyk, J. (2018). *Prof. Jan Wawrzyńczyk: „W polityce międzynarodowej nie ma miejsca na litosć”*. Przez Karol Czejarek. „Przegląd Dziennikarski”, 30 maja 2018, <https://przegladdziennikarski.pl/prof-jan-wawrzynczyk-w-polityce-miedzynarodowej-nie-ma-miejsca-na-litosc/> (dostęp: 11.11.2021).
- Wawrzyńczyk, J., Wierzchoń, P. (2017). *Przedślowie*. W: Wawrzyńczyk, J., Wierzchoń, P. (Red.). *Wokół 300 tysięcy polskich słów. Wstęp do hasłownikologii*. Warszawa: Bel Studio.
- Wawrzyńczyk, J. (2020). *Przegląd grafojednostek ze spacją wewnętrzną w zasobach «Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego»*. Warszawa: nakład własny.
- Wawrzyńczyk, J. (2021). *Chronologizacja współczesnego słownictwa polskiego – postpraktyka. Nowa centuria redatacyjna*. Warszawa: nakład autora.
- Wawrzyńczyk, J. (2021). *Notatka*. [Maszynopis z dn. 15.09.2021].
- Wawrzyńczyk, J., Wierzchoń, P., Borchmann, Ł. (2021). *Sześćdziesiąt lat „Narodowego Fotokorpusu Języka Polskiego”*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Wojan, K. (Red. nauk.) (2020a). *Wokół pewnego cytatu. Zbiór artykułów*. Warszawa: Bel Studio.
- Wojan, K. (2020b). *Bibliografie słowników przekładowych jako narzędzie rekonstrukcji dziejów oraz oceny stanu i dorobku słownictwa narodowego (w świetle nowych danych)*. W: Wojan, K. (Red.). *Wokół pewnego cytatu Zbiór artykułów*. Warszawa: Bel Studio: 475–495.
- Wojan, K. (2020c). *Post scriptum: Od entelechii do słownikowej duszy*. W: Wojan, K. (Red. nauk.). *Wokół pewnego cytatu Zbiór artykułów*. Warszawa: Bel Studio: 495–495.
- Wojan, K. (2020d). *Przedmowa*. W: Wojan, K. (Red. nauk.). *Wokół pewnego cytatu Zbiór artykułów*. Warszawa: Bel Studio: 5–6.
- Żmigrodzki, P. (2021). *Leksykograf jako „językoznawca otwarty”*. *Jeszcze o statusie leksykografii (z doświadczeń redaktora «Wielkiego słownika języka polskiego» PAN)*. Referat plenarny wygłoszony podczas LXXVII Zjazdu Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, 15.09.2021, Gorzów Wielkopolski.

KATARZYNA WOJAN

Uniwersytet Gdański / University of Gdańsk
Wydział Filologiczny / Faculty of Languages

Institut Skandinavistyki i Fennistyki / Institute of Scandinavian and Finnish Studies

ul. Wita Stwosza 51, PL-80-308 Gdańsk, Polska / Wita Stwosza St. 51, PL-80-308 Gdańsk, Poland
Corresponding Author e-mail: katarzyna.wojan@ug.edu.pl
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0368-727X>
(nadesłano / received 10.11.2021; zaakceptowano / accepted 11.11.2021)